

Autoimunitní choroby

Seminář Imunologie
3.ročník všeobecného lékařství – LF MU

Základní pojmy

- ▶ **Autoantigen** – antigen tělu vlastní
- ▶ **Autoprotilátky** – protilátky namířené proti autoantigenům
- ▶ **Autoimunitní reakce** – reakce imunitního systému proti autoantigenům
- ▶ **Autoimunitní onemocnění** – autoimunitní reakce vedoucí k poškození tkání či orgánů
- ▶ **Autotolerance** – mechanismy udržující imunitní reakci vůči vlastním tkáním ve fyziologických mezích

Autoimunitní reakce (autoreaktivita)

- ▶ Imunitní reakce namířená pro antigenům vlastního těla (autoantigenům)
- ▶ Částečně fyziologický děj, který je na různých úrovních regulován, v případě poškození tkání je však podkladem autoimunitního onemocnění

Autoimunitní onemocnění

- ▶ Autoimunitní reakce vedoucí k poškození tkání a orgánů
- ▶ Celková prevalence v populaci asi 5%
- ▶ Postihují často lidi v reprodukčním věku, častěji ženy, vedou k velké socio-ekonomické zátěži
- ▶ Systémové vs. orgánové
- ▶ K rozvoji autoimunitních chorob nutné prolomení autotolerance

Mechanismy poškození tkání při autoimunitní reakci

- ▶ **Humorální autoimunitní reakce** – tvorba autoprotilátek (převážně třídy IgG, v menší míře rovněž IgM, IgA) ⇒ II. nebo III. typ imunopatologické reakce
- ▶ **Buněčné autoimunitní reakce** – tvorba autoreaktivních Tc a Th1 lymfocytů ⇒ indukce zánětlivé odpovědi (IV. typ imunopatologické reakce)

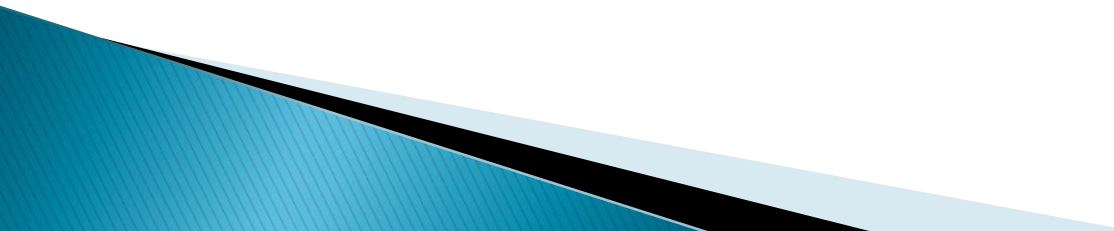
Autoimunitní humorální reakce

- ▶ Tvorba autoprotištětek vede k:
  - Oponizaci
  - Aktivaci komplementového systému
  - Fenoménu ADCC
  - Tvorbě imunokomplexů (autoantigen – autoprotištětka)
  - Blokaci/stimulaci receptorů

Autoimunitní buněčné reakce

- ▶ Tvorba autoreaktivních lymfocytů:
  - Indukce zánětu
  - Aktivace makrofágů
  - Tvorba prozánětlivých cytokinů (chemotaxe, opsonizace, atd.)
- ▶ Na rozdíl od autoprotilátek jsou autoreaktivní lymfocyty obtížně diagnostikovatelné

Autotolerance

- ▶ Mechanismy udržující imunitní reakci vůči vlastním tkáním (autoimunitní reakci) ve fyziologických mezích
  - ▶ Destrukce nebo inaktivace lymfocytů s BCR nebo TCR, které poznávají a váží epitopy vlastních antigenů
  - ▶ Prolomení autotolerance vede k rozvoji autoimunitního onemocnění
  - ▶ Centrální vs. periferní tolerance
-

Centrální tolerance

- ▶ Pro T-lymfocyty probíhá v brzlíku (thymu) negativní selekce, pozitivní selekce
- ▶ Pro B-lymfocyty probíhá v kostní dřeni negativní selekce

- ▶ *Zásadní role proteinu AIRE (Autoimunitní REgulátor) – mutace příslušného genu vede k rozvoji syndromu APECED (autoimunitní polyendokrinopatie, kandidiáza, ektodermální dysplazie) – rovněž znám jako APS I. typu*

Periferní tolerance

- ▶ **Další linie kontroly** – pro periferní T-lymfocyty a B-lymfocyty
- ▶ **Anergie** – nepřítomnost kostimulačních signálů – autoreaktivní T-lymfocyt přejde do anergie
- ▶ **Suprese** – reaktivita lymfocytů je utlumena regulačními T lymfocyty (T-reg)
  - *popsány jsou rovněž regulační B-lymfocyty (B-reg), které vedou k supresi zánětlivé odpovědi*
- ▶ **Ignorance** – exprese autoantigenů v podprahovém množství ⇒ nevyvolá aktivaci T-lymfocytů
- ▶ **Klonální delece** – fyzická eliminace autoreaktivních klonů

Lymfocyty T i B primárně neodlišují vlastní a cizí

Thymus

Kostní dřeň

Lymfocyty namířené proti vlastním antigenům jsou odstraněny při „negativní selekci“ apoptózou

Centrální tolerance

Lymfocyty namířené proti vlastním antigenům proniknuvší do periferie jsou utlumeny (anergie, suprese)

Periferní tolerance

Příčiny vzniku autoimunitních chorob

- ▶ Faktory vnitřní – genetické
  - Pro genetické faktory svědčí akumulace v rodinách, vyšší riziko u jednovaječných dvojčat, asociace s HLA antigeny
- ▶ Faktory vnější – zevní prostředí (infekce, stres, fyzikální vlivy, léky, atd.)
  - Zpravidla nezbytný spouštěč k rozvoji choroby při dané genetické predispozici

Faktory vnitřní

- ▶ **Asociace s HLA antigeny**
  - HLA B27 (Bechtěrevova choroba)
  - HLA DR2 (Goodpastureův syndrom, SM)
  - HLA DR3 (Gravesova–Basedowova choroba, SLE, myasthenia gravis)
- ▶ **Geny kódující cytokiny**
  - pravděpodobně dochází k dysregulaci poměru Th1 /Th2
  - polymorfismus genů prozánětlivých (TNF) i protizánětlivých (TGF- β , IL-10)
- ▶ **Geny regulující apoptózu a aktivační práh buněk**
  - při poruše procesu apoptózy nedojde k adekvátní regulaci a ukončení imunitní reakce

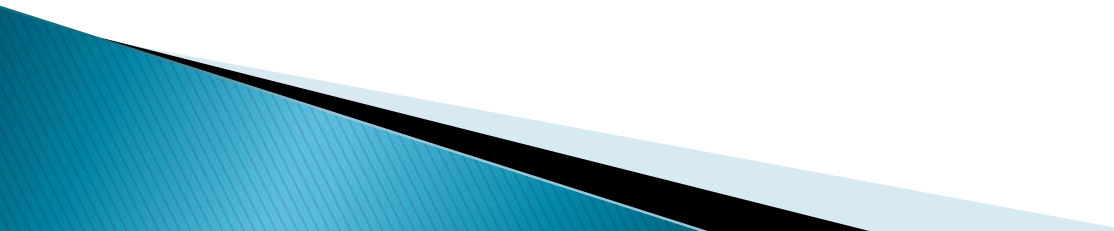
Faktory vnitřní

- ▶ **Asociace s imunodeficity**
  - vyšší incidence autoimunit je sledována u humorálních i buněčných imunodeficiencí (CVID, selektivní IgA deficit, deficiencie komplementu, ...)

Faktory vnitřní – monogenní dědičnost

- ▶ FoxP-3 – mutace vedoucí k poruše funkce T-reg a k rozvoji syndromu IPEX (Imunodysregulace, Polyendokrinopatie, Enteropatie, X-vázaná)
- ▶ AIRE – APECED (Autoimunita, PolyEndokrinopatie, Candidiáza, Ektodermální Dysplázie)
- ▶ Geny regulující apoptózu (FAS-L, CD95, etc.) – autoimunitní lymfoproliferativní syndrom

Faktory vnější

- ▶ **Infekce**
  - ▶ Léky a jiné chemikálie
  - ▶ Stres
  - ▶ UZ záření
-

Faktory vnější

▶ Molekulární mimikry

- podobnost některých mikrobiálních antigenů s určitými molekulami organismu vlastními

Streptococcus pyogenes A – protein M – antigeny srdečních chlopní
Klebsiella – HLA B27 – ankylosující spondylitida

▶ Kryptické antigeny – vizualizace

- intracelulární antigeny nebo antigeny z imunologicky privilegovaných míst

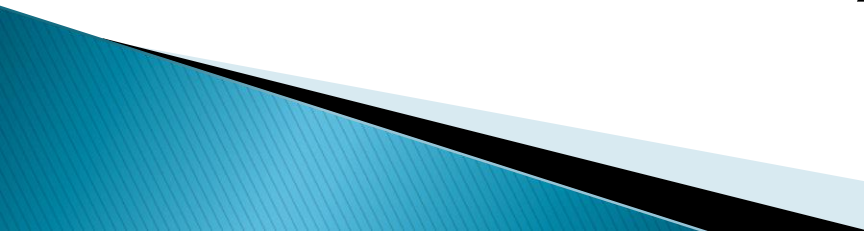
▶ Determinant spreading

- během lokálního zánětu se odhalují nové autoantigeny a vznikají klony lymfocytů reagujících s mnoha různými autoantigeny (**SLE, SM, Crohnova choroba**)

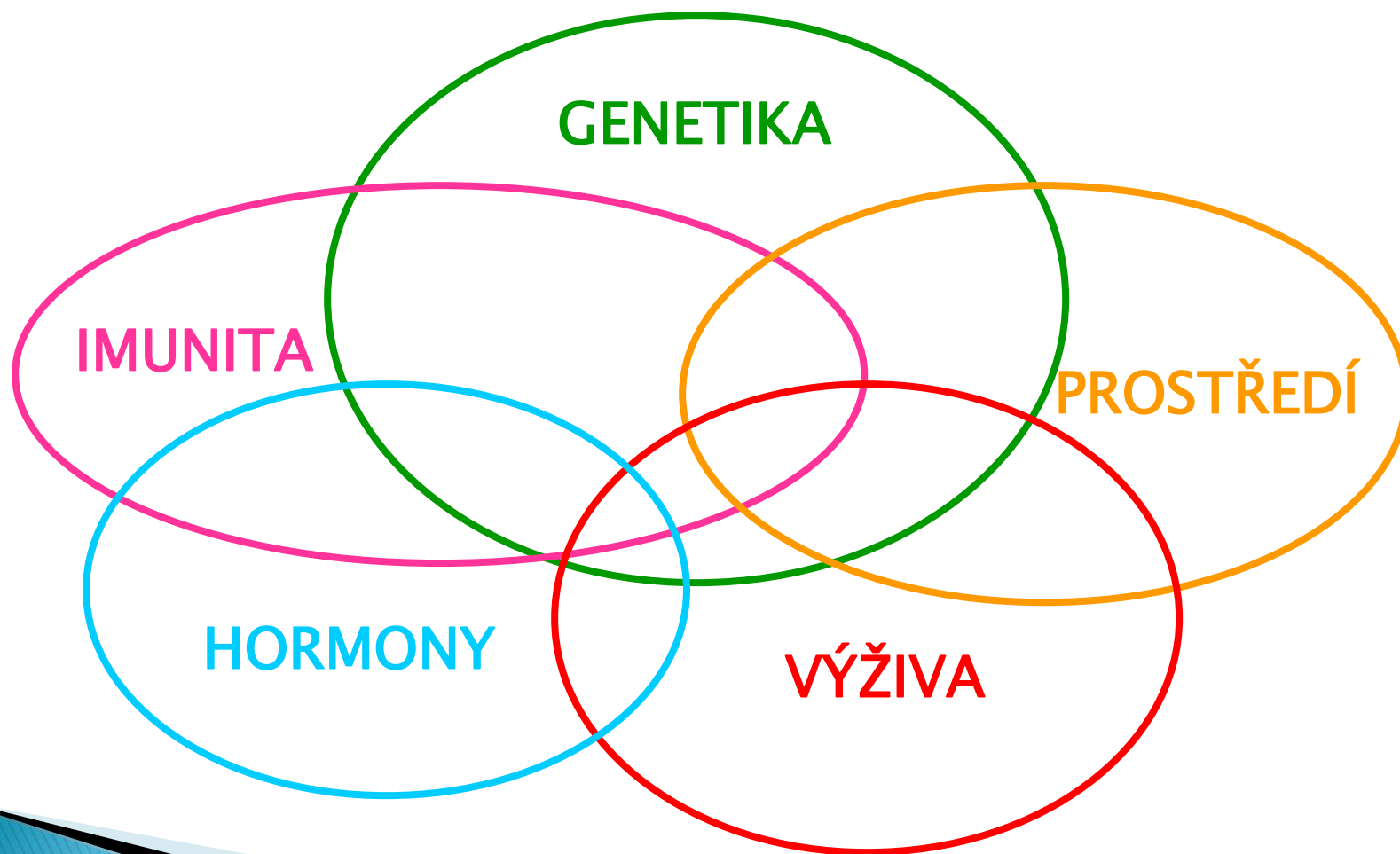
Faktory vnější

- ▶ **Ektopická exprese MHC molekul II. třídy**
  - prezentace peptidů jinak imunitnímu systému nepřístupných
- ▶ **Expresse kostimulačních molekul pod vlivem prozánětlivých cytokinů**
  - stimulace anergických autoreaktivních lymfocytů
- ▶ **Polyklonální aktivace velkého počtu T lymfocytů**
  - polyklonální aktivace velkého množství T lymfocytů (včetně autoreaktivních) a B lymfocytů (včetně tvorby autoprotilátek)

Mechanismus vzniku autoimunitních chorob

- Multifaktoriální etiologie, kombinace vnějších a vnitřních vlivů
  - Genetická predispozice + zevní spouštěč, jedná se o postupný proces
  - Různé regulační mechanismy (porucha funkce T-reg)
  - Narušení rovnováhy imunitních reakcí
-

Kombinace faktorů podmiňujících vznik autoimunitních chorob

Autoimunitní choroby

ORGÁNOVĚ SPECIFICKÉ

ORGÁNOVĚ NESPECIFICKÉ (SYSTEMOVÉ)

ORGÁNOVĚ LOKALIZOVANÉ

Orgánově specifická autoimunitní onemocnění

- **Autoimunitní endokrinopatie**

Hashimotova tyreoiditida

Graves-Basedowa choroba

Juvenilní diabetes mellitus

Addisonova choroba

Atrofická gastritida a perniciózní anémie

Autoimunitní poruchy reprodukce a syndrom předčasného ovariálního selhání

Autoimunitní polyglandulární syndromy (APS)

- **Autoimunitní neurologická onemocnění**

Myastenia gravis

Periferní demyelinizační neuropatie

Roztroušená skleróza

Orgánově specifická autoimunitní onemocnění

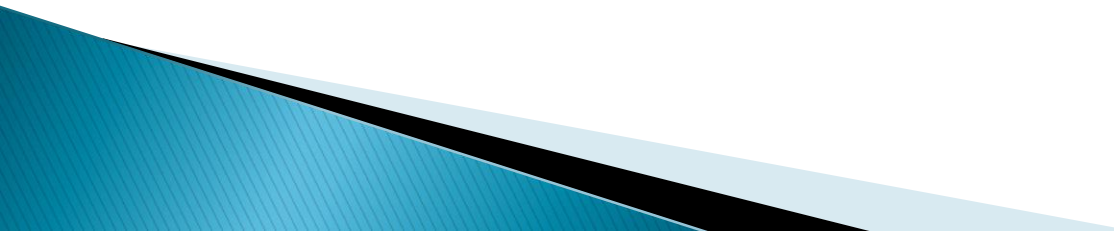
- **Autoimunitní cytopenie**
Autoimunitní hemolytická anémie
ITP
Neutropenie
- **Autoimunitní kožní onemocnění**
Pemphigus
Psoriáza (lupénka)
- **Autoimunitní oční onemocnění**
Uveitis

Systemová autoimunitní onemocnění

- **Systemový lupus erythematoses (SLE)**
- **Revmatoidní artritida (RA)**
- **Dermatomyositida/polymyositida**
- **Sjögrenův syndrom**
- **Systemová sklerodermie**
- **Smíšená choroba pojiva**

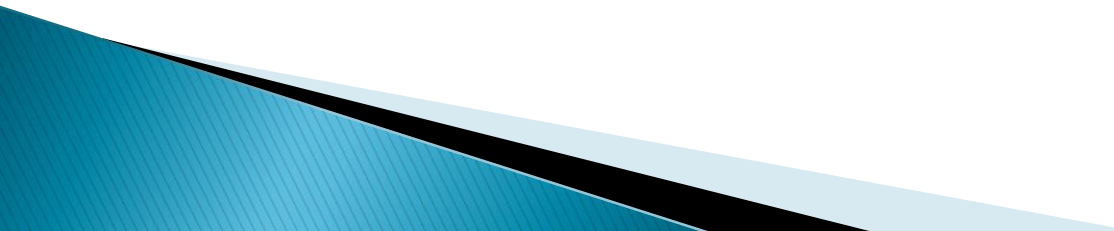
Orgánově lokalizovaná autoimunitní onemocnění

- **Ulcerózní kolitida**
  - **Crohnova choroba**
  - **Celiakie**
  - **Autoimunitní hepatitidy**
  - **Primární biliární cirhóza**
-

Prevalence autoimunitních chorob

<i>Choroby štítné žlázy:</i>	> 3% dospělých žen
<i>Revmatoidní artritida:</i>	1% celkové populace, převaha žen
<i>Primární Sjögrenův syndrom:</i>	0,6-3% dospělých žen
<i>SLE:</i>	0,12% celkové populace, převaha žen
<i>Roztroušená skleróza:</i>	0,1% celkové populace, převaha žen
<i>Diabetes 1. typu:</i>	0,1% dětí
<i>Primární biliární cirhóza:</i>	0,05-0,1% žen středního a staršího věku
<i>Myastenia gravis:</i>	0,01% celkové populace, převaha žen

Diagnostika autoimunitních chorob

- ▶ Klinický obraz
  - ▶ Nález autoprotilátek
  - ▶ Histologické vyšetření
-
- ▶ Další pomocné metody (zobrazovací metody, laboratorní vyšetření, etc.)
-

Autoprotilátky – přehled

- ▶ **Orgánově specifické** – namířené proti antigenům určitých tkání (např. antigenům štítné žlázy – tyreoglobulin–TG)
- ▶ **Orgánově nespecifické** – namířené většinou proti jaderným strukturám nebo orgánově nespecifickým antigenům (např. antinukleární protilátky (ANA), revmatoidní faktor (RF))
- ▶ Patogenetické (často i diagnostické) (ANCA) vs. pouze diagnostické (anti–TG).
- ▶ Nejvýznamnější orgánově nespecifické autoprottilátky (ANA, RF, anti–ENA, anti–CCP, ANCA)

Autoprotilátky v diagnostice autoimunitních chorob

Autoprotilátky proti řadě vlastních struktur se vyskytují i u zdravých osob, zvláště starších, v nízkých titrech poměrně běžně

Autoimunitní choroba musí mít **klinické příznaky**
!samotná přítomnost autoproti látek nikdy nestanoví diagnózu!

Patogenetický význam autoproti látek je různý

Laboratorní diagnostika autoimunitních chorob

NEPŘÍMÁ IMUNOFLUORESCENCE

ELISA

IMMUNOBLOTTING

ANA – antinukleární protilátky (z angl. Anti-Nuclear Antibodies)

- ▶ Autoprotilátky namířené proti orgánově nespecifickým buněčným jaderným antigenům (DNA, RNA, histony, nukleoproteiny)
- ▶ Diagnostika: nepřímá imunofluorescence
- ▶ Substrátem pro vyšetření jsou buňky tkáňových linií (např. Hep 2 buňky)
- ▶ Nespecifické – vyskytují se u řady různých chorob, někdy i u **zdravých lidí**
- ▶ Hodnota se vyjadřuje v titru (stupeň ředění vyšetřovaného séra), čím vyšší ředění, tím závažnější nález (např. 1:1280 je závažnější nález než 1:80)

ANA – výskyt

- ▶ SLE (pozitivní téměř u 100% nemocných), revmatoidní artritida (45%), systémová sklerodermie (až 95%), autoimunitní hepatitidy (až 70%)
- ▶ Zdraví jedinci (5%), zdraví jedinci nad 60 let (10–20%)

ANA – příklady typů fluorescencí

- ▶ Homogenní typ – antigenem jsou histony, polynukleotidy (např. ds-DNA)
  - Výskyt např. u SLE
- ▶ Granulární (zrnitý) typ – antigenem jsou ribonukleoproteiny
  - Výskyt např. u Sjögrenova sy, SLE
- ▶ Nukleolární (jadérkový) typ – antigenem je např. Scl-70
  - Výskyt např. u systémové sklerodermie

ENA (Extrahovatelné Nukleární Antigeny)

- ▶ Autoprotilátky označujeme jako anti-ENA
- ▶ Bližší specifikace jaderných antigenů
- ▶ Do skupiny ENA patří např. antigeny SS-A, SS-B, Sm, U1-RNP, Jo-1 a další
- ▶ Stanovujeme metodou ELISA
- ▶ Asociace:
  - SS-A, SS-B (nazýváno rovněž anti-Ro, anti-LA) – Sjögrenův syndrom
  - Sm – SLE
  - Jo-1 – polyomyositida, dermatomyositida

Anti-dsDNA

- ▶ Autoprotilátky proti dvouvláknové DNA
- ▶ Stanovení metodou ELISA (screening), konfirmace nepřímou imunofluorescencí
- ▶ Pro imunofluorescenci používáme prvoka *Critidia Luciliae* (jeho kinetoplast obsahuje čistou DNA)
- ▶ Výskyt: 60–90% pacientů s SLE (spojenou s aktivitou onemocnění), též u nemocných s autoimunitní hepatitidou.
- ▶ Imunokomplexy obsahující dsDNA se uplatňují v patogenezi renálního poškození při SLE

ANCA (Anti-Neutrophil Cytoplasmic Antibodies)

- **ANCA** (protilátky proti cytoplasmě neutrofilů) se převážně vyskytují u vaskulitid
- Typy:
  - p-ANCA – perinukleární – antigenem je MPO (myeloperoxidáza)
  - c-ANCA – cytoplazmatická – antigenem je PR3 (proteináza 3) – typická pro **granulomatózu s polyangiitidou (Wegenerovu granulomatózu)**

Granulomatóza s polyangiitidou (Wegenerova granulomatóza)

- ▶ granulomatózní nekrotizující vaskulitida
- ▶ Přítomnost c-ANCA
- ▶ klinický obraz
  - *Celkové příznaky* – horečka, úbytek tělesné hmotnosti, anorexie, noční pocení, únava, ...
  - *Lokální příznaky*
    - HCD – trvalá bolest v krku, nosní obstrukce, destrukce nosní přepážky, sinusitidy, otitidy
    - DDC – kašel, dušnost, bolest v krku, hemoptýza
    - **Postižení ledvin** – mikroskopická glomerulární erytrocyturie (deformované erytrocyty) s malou či střední proteinurií do 3g/24h, později až pokles renálních funkcí vedoucí až ke selhání ledvin

Revmatoidní faktor (RF)

- ▶ Autoprotilátka namířená proti konstantní části molekuly IgG
- ▶ Autoprotilátky jsou převážně třídy IgM, mohou být i ve třídě IgA, IgG
- ▶ Důležitý pro diagnostiku revmatoidní artritidy (RA), vyskytuje se asi u 80% pacientů ⇒ až 20% pacientů s RA nemá prokázán RF ⇒ seronegativní RA
- ▶ Nespecifický (podobně jako ANA), vyskytuje se rovněž u Sjogrenova syndromu, SLE, chronických hepatitid, přechodně u infektů, někdy u zdravých osob

Anti-CCP

- Protilátky proti **cyklickým citrulinovaným peptidům**
- Pro revmatoidní artritidu specifitější než RF (senzitivita 50–75%, specificita nad 90%)
- Důsledek apoptózy indukované zánětem v synoviální membráně u RA
- Mohou předcházet manifestaci **RA**
- Prognostiky větší závažnost a destruktivní charakter onemocnění

Terapie autoimunitních chorob

- **Substituční léčba** (např. inzulin u DM1T, hormony štítné žlázy u autoimunitní hypotyreózy)
- **Imunosupresivní léčba:**
  - **Kortikosteroidy** (blokáda transkripčních faktorů – potlačení exprese řady genů (cytokiny, fosfolipáza A, atd.)
  - **Imunosupresiva zasahující do metabolismu DNA** (cyklofosfamid, azathioprin, methotrexát, mykofenolát)
  - **Imunosupresiva inhibující T-lymfocyty** (cyklosporin A, tacrolimus)
- **Nesteroidní protizánětlivé léky (NSA)** – inhibitory cyklooxygenázy
- **Intravenózní imunoglobuliny (IVIg)**
- **Biologická léčba**

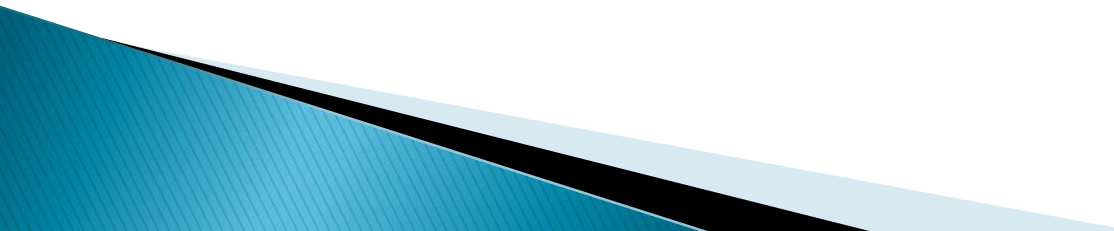
Využití intravenózních imunoglobulinů (IVIg) u autoimunitních chorob a vaskulitid

- ▶ Léčba je někdy vysoce účinná, nelze však predikovat u kterého konkrétního pacienta
- ▶ Vysoké náklady na léčbu
- ▶ Jednoznačnou indikací je prevence koronárních aneurysmat u Kawasakiho choroby
- ▶ Možné mechanismy:
  - Blokáda Fc receptorů na fagocytujících buňkách
  - Inhibice tvorby protilátek včetně autoproti látek
  - Přítomnost anti-idiotypových protilátek
  - Inhibice aktivace komplementového systému

Biologická léčba autoimunitních chorob

- **Anti-TNF (etanercept, infliximab, adalimumab)** – RA, psoriáza, psoriatická artritida, IBD, ankylozující spondylitida
- **Anti-CD20 (rituximab, abatacept)** – RA, Wegenerova granulomatóza
- **Anti-IL-6 (tocilizumab)** – RA
- **Anti-IL-12/23 (ustekinumab)** – Crohnova nemoc, psoriáza
- **Anti-IL-17** – psoriáza
- **Anti-BLyS (belimumab)** – SLE
- **Anti-alfa4-integrin (natalizumab)** – SM
- **Anti-CD52 (alemtuzumab)** – SM

Autoimunitní choroby

- ▶ **Orgánově nespecifické (systémové choroby pojiva) – systémový lupus, revmatoidní artritida, Sjögrenův syndrom, systémová sklerodermie**
  - ▶ **Orgánově lokalizované**
  - ▶ **Orgánově specifické**
-

SLE (systémový lupus erythematoses)

- ▶ Multiorgánové autoimunitní onemocnění charakterizované tvorbou autoprotilátek proti různým strukturám buněčného jádra
- ▶ Podkladem imunopatologická reakce III.typu (ukládání imunokomplexů)
- ▶ Různorodá klinická manifestace, může postihnout v podstatě jakýkoliv orgán v těle
- ▶ Prevalence asi 500 pacientů na 100 000 osob
- ▶ Poměr muži:ženy 1:10
- ▶ Typický začátek mezi 20 – 40 lety věku

SLE – klinický obraz

- ▶ Velmi heterogenní, způsobené ukládáním imunokomplexů a následnou zánětlivou reakcí
- ▶ Probíhá v atakách a remisích
- ▶ Nespecifické příznaky (únava, váhový úbytek, nechutenství, febrilie)
- ▶ Specifické orgánové postižení: klouby (artritida, polyartralgie), kůže (motýlovitý exantém, vitiligo, dermatitis), ledviny (nefritida), plíce (lupusová pneumonie), mozek (migrény, deprese, psychózy), játra (hepatitidy), srdce (perikarditida), cévy (vaskulitidy, Raynaudův ff), antifosfolipidový syndrom, atd.

SLE – laboratorní nález

- ▶ Autoprotilátky:
  - ANA (pozitivita téměř u 100% pacientů)
  - Anti-dsDNA, autoprotilátky proti histonům
  - Anti-ENA (SS-A, SS-B, Sm, RNP)
  - Antifosfolipidové protilátky
- ▶ Pokles CH50, C3, C4 složek komplementu,
- ▶ Zvýšení hladin imunoglobulinů, cirkulujících imunokomplexů
- ▶ Zvýšení reaktantů akutní fáze (sedimentace, CRP)

Antifosfolipidový syndrom

- ▶ Autoimunitní onemocnění často doprovázející systémové choroby pojiva (např. SLE)
- ▶ Klinicky charakterizován hyperkoagulačním stavem s recidivujícími venózními event. arteriálními trombózami, recidivujícími aborty
- ▶ Typické jsou protilátky proti membránovým fosfolipidům (antifosfolipidové protilátky), z nichž nejznámější jsou **antikardiolinové protilátky (ACLA)**

Revmatoidní artritida (RA)

- ▶ Systémové autoimunitní onemocnění primárně postihující kloubní synovii
- ▶ Prevalence 0,5–1% populace, až 3x častější u žen
- ▶ Symetrická polyartritida se vznikem kostních erozí, kloubních deformit
- ▶ Klouby bývají oteklé, zarudlé, typická je ranní ztuhlost, zpočátku typicky drobné klouby HKK a DKK – PIP, MCP, RC, postupně i velké klouby
- ▶ Mimokloubní postižení (perikarditida, pleuritida, keratokonjunktivitida, osteoporóza, vaskulitida, anémie, amyloidóza, revmatoidní uzly)
- ▶ Celkové projevy (únava, subfebrilie, váhový úbytek)

RA – laboratorní nález

- ▶ Autoprotilátky:
  - Revmatoidní faktor (RF – IgM, IgA, IgG)
  - Cyklické citrulinované peptidy (anti-CCP)
- ▶ Hypergamaglobulinémie
- ▶ Zvýšené reaktanty akutní fáze (sedimentace, CRP)

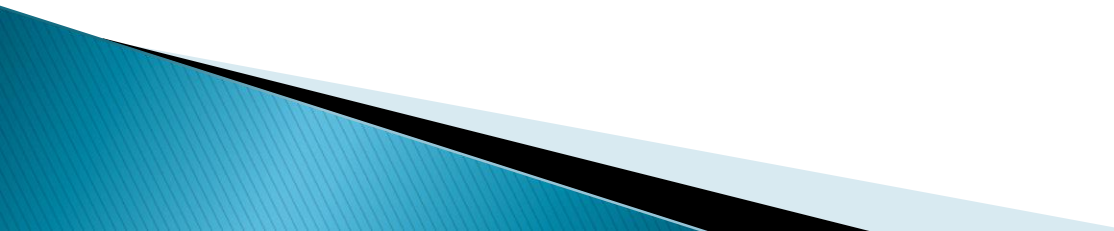
Sjögrenův syndrom

- ▶ Chronické zánětlivé autoimunitní onemocnění charakterizované infiltrací exokrinních tkání lymfocyty a plazmatickými buňkami
- ▶ Klinický obraz:
  - **Sicca syndrom**
    - xerostomie – sucho v ústech
    - xerofltamie – nedostatek slz
    - trávicí poruchy – postižení pankreatu
  - **Systémové projevy**
    - subfebrilie, myalgie, artralgie, neuropatie, vaskulitidy

Sjögrenův syndrom – diagnostika

- ▶ Autoprotilátky:
  - ANA
  - Anti-ENA (SS-A, SS-B)
  - RF
- ▶ Hypergamaglobulinémie
- ▶ Biopsie slinných žláz

Autoimunitní choroby

- ▶ **Orgánově nespecifické**
  - ▶ **Orgánově lokalizované – autoimunitní hepatitidy, primární biliární cirhóza, Crohnova choroba, ulcerózní kolitida, celiakie**
  - ▶ **Orgánově specifické**
-

Autoimunitní hepatitidy

- ▶ Chronické záněty jater způsobené autoimunitním procesem
- ▶ Postihuje převážně mladší ženy
- ▶ Klinický obraz – různorodý od mírného průběhu přes těžkou hepatitidu s akutním počátkem a výjimečně i fulminantním průběhem až po typickou chronickou hepatitidu s přechodem do cirhózy
- ▶ AIH 1. typu – **autoprotiátky proti hladkému svalstvu (ASMA) a/nebo ANA**
- ▶ AIH 2. typu – anti-LKM (liver kidney microsomal), anti-SLA (soluble liver antigen)

Primární biliární cirhóza

- ▶ Chronické autoimunitní onemocnění jaterních žlučovodů vedoucí k cholestáze až cirhóze
- ▶ Začíná typicky ve středním věku, ženy postiženy až 9x častěji
- ▶ Typický je průkaz **antimitochondriálních protilátek (AMA)**, jedná se o velmi specifický ukazatel
- ▶ Dále laboratorně prokazujeme hypergamaglobulinémii třídy IgM, hyperbilirubinémii, elevaci obstrukčních enzymů

Autoimunitní choroby

- ▶ Orgánově nespecifické
- ▶ Orgánově lokalizované
- ▶ **Orgánově specifické – Hashimotova tyreoiditida, Diabetes mellitus 1.typu, Graves–Basedewova choroba, Myastenia gravis**

Hashimotova tyreoiditida

- ▶ Autoimunitní onemocnění štítné žlázy vedoucí k její snížené funkci
- ▶ Jedná se o nejčastější příčinu hypotyreózy v rozvinutých zemích
- ▶ Prokazujeme autoprotiátky proti antigenům štítné žlázy:
  - Tyreoglobulinu (TG)
  - Tyreoidální peroxidáze (TPO)
- ▶ Přítomnost autoprotiátek je spíše epifenomémem, patogeneticky se uplatňují spíše autoreaktivní T-lymfocyty
- ▶ Tyto autoprotiátky se mohou vyskytnout i u jiných onemocnění štítné žlázy event. i u zdravých osob

Diabetes mellitus 1.typu (juvenilní, inzulin–dependentní diabetes)

- ▶ Autoimunitní destrukce beta buněk pankreatu produkujících inzulin
- ▶ Klinicky projevy hyperglykémie, prvním projevem však může být až diabetická ketoacidóza
- ▶ Diagnosticky můžeme využít autoprotiátky proti některým antigenům Langerhansových ostrůvků:
  - Dekarboxyláza kyseliny glutamové (GAD)
  - Tyrosin fosfatáza (IA–2)

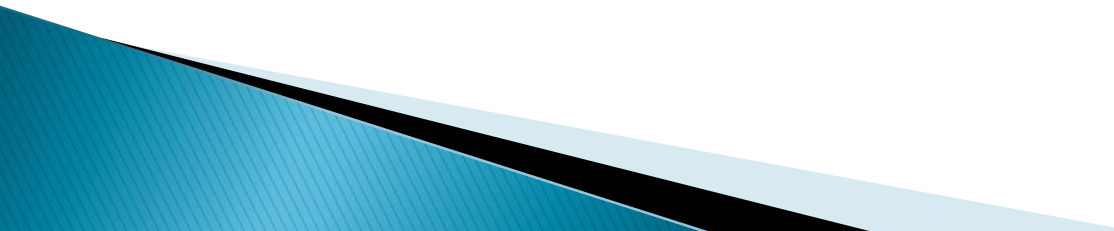
Anti-receptorové protilátky

- ▶ Protilátky proti buněčným receptorům:
  - mohou vést ke stimulaci receptoru (např. stimulace TSH receptoru u Graves–Basedewovy choroby)
  - nebo způsobit blokaci receptoru (např. protilátky proti acetylcholinovému receptoru neuromuskulární ploténky u Myastenie gravis)

Graves–Basedewova choroba

- ▶ Stimulace TSH receptoru autoprotiilátkami vedoucí k projevům hypertyreózy
- ▶ Klinický obraz – struma, tyreotoxikóza (pocení, tachykardie, třes, nervozita, zvýšený metabolismus, průjmy, atd.), exoftalmus (endokrinní orbitopatie)

Myastenia gravis

- ▶ Autoimunitní onemocnění neuromuskulárního spojení
  - ▶ Vyvoláno přítomností autoprotilátek proti acetylcholinovým receptorům
  - ▶ Autoprotilátky se naváží na postsynaptickou membránu a blokují přenos vzruchu
  - ▶ Klinický obraz – svalová únavnost, diplopie, ptóza, dysfagie, dysartrie, myastenická krize (život ohrožující stav, selhání bulbárního a respiračního svalstva)
-

Děkuji za pozornost!

